

[Energiministeren]

administrative spørgsmål af større rækkevidde i forbindelse med netop denne lov forelægges folketingets energipolitiske udvalg på en sådan måde, at folketinget har mulighed for at følge også den udvikling i opfattelsen, som nødvendigt følger af, at teknik, økonomi og forsyningsmuligheder forskyder sig. Det er på den baggrund, jeg har følt det nødvendigt at forelægge for folketingets udvalg specielt spørgsmålet om denne fortolkning af begrebet samfundsøkonomi. Det er sket efter både ånd og bogstav i lovgivningen, og den omstændighed, at det er sket separat, har da været korrekt, når man tager hensyn til, at en række projekter afventede afgørelser i henhold til det spørgsmål og ikke mindst også – lidt bagklogt – ved erfaringen om, at mit lovforslag ikke i realiteten er blevet færdigbehandlet i udvalget.

Jeg kan trøste hr. Maisted med, at de juridiske instanser, som kan spørges i disse anliggender her, fuldt ud har været af samme opfattelse som ministeriet i fortolkningen af de juridiske perspektiver.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg ved ikke, hvor ministeren har dækning for sine udtalelser, men det er i hvert fald ikke i loven. Men så vil jeg spørge formanden for udvalget, om energiudvalget har fået juridisk dækning for, at man kan lave en beretning med lovgivende kraft uden at ændre på varmforsyningsloven.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, og § 2

vedtoges uden afstemning.

§§ 3 og 4

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 om, at §§ 3 og 4 udgår, var dermed vedtaget.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 229:

Forslag til lov om ændring af lov om real-kreditinstitutter. (Forsøgsordninger vedr. lån til opførelse af ejendomme i lande, der er medlem af OECD, samt långivning i Grønland).

(Fremsat 30/4 85. Første behandling 8/5 85. Betænkning 15/5 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 133:

Forslag til folketingsbeslutning om reelt elevdemokrati i folkeskolen.

Af J. K. Hansen (S) m.fl.
(Fremsat 30/4 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig tanken i forslaget om, at elevernes medindflydelse i folkeskolen skal styrkes, men jeg tror ikke, at tvang eller diktat er den rigtige vej at gå. Jeg finder, at den gældende lovgivning som ramme betragtet er god og hensigtsmæssig, men der er nok behov for, at vi får en samlet oversigt over elevernes og forældrenes mulighed for medvirken i folkeskolen, og der er behov for, at vi får givet inspiration til, hvorledes eleverne kan få mere medbestemmelse og især selvbestemmelse, altså opgaver, de selv kan varetage i skolen.

Det er grunden til, at der nu bliver nedsat en arbejdsgruppe, som dels skal revidere den eksisterende undervisningsvejledning fra 1977 om skoleelever og forældre, dels skal medtage nye afsnit om elevernes muligheder for at medvirke i skolens funktioner.

Samtidig har jeg netop præsenteret for folketingets udvalg om ungdomspolitik en skitse til en pjece, et idékatalog, som regeringen først vil sende til høring og derefter vil udsende til kommunerne, hvor vi peger på en lang række felter, hvor eleverne kan få større indflydelse.

I den forbindelse vil jeg gerne gøre opmærksom på, at der er to forskellige former for indflydelse, man kan tale om, når det drejer sig om elevdemokrati. Den ene form for indflydelse går ud på, at eleverne vælger nogle repræsentanter, som sidder i et elevråd, og som får ret til at udtale sig om det ene og det andet og får lov til at være med til at stemme om det ene og det andet. Den form for elevdemokrati er til glæde for nogle få procent, som er med i det; resten får desværre somme tider ikke så voldsomt megen glæde af det.

Man kan også tænke sig, at man laver folkedemokrati, det vil sige laver fællesmøder med alle elever, måske en gang om ugen, måske en gang om måneden. Det kan give alle en større følelse af, at alle er med til at bestemme, men her ved vi, at vi ender med at få mødetræthed, sådan som man kender det på utallige skoler, hvor man i 1960'erne og 1970'erne har eksperimenteret. Mødetrætheden giver sig udslag i, at fremmødet bliver dårligt, at det ender med, at det er nogle få, der kører det hele, og efter nogle år går man

tilbage til den gamle facon med at vælge nogle enkelte, som så tager sig af det og så at sige udøver indflydelsen på de andres vegne. Dette være ikke sagt for at nedvurdere den form for elevdemokrati, men blot for at understrege, at den altså har sine begrænsninger.

Derfor er jeg betydelig mere optaget af det andet, nemlig dette, at den enkelte får et større område i sin tilværelse, hvor vedkommende selv kan bestemme, altså selvbestemmelse i stedet for eller som supplement til medbestemmelse.

Vort samfund mangler jo områder, hvor de unge selv kan bestemme. Vi ved, at hjemmene er blevet tomt for meningsfyldte opgaver for børnene; vi ved også, at det moderne arbejdsmarked ikke er hverken børne- eller ungdomsvenligt, bl.a. på grund af alle de stive krav og barrierer, herunder uddannelsesbarrierer, som alle mulige organisationer har så travlt med at opbygge på hvert deres område. Det holder restgruppen ude, og det holder generelt de unge ude, og derfor skal man i vort samfund leve i flere og flere år, før man får lov til at føle, at man varetager en funktion i samfundet, som man høster anerkendelse og belønning for. Dette mener jeg næst efter ungdomsarbejdsløsheden er vort største ungdomsproblem, og vi vil fra regeringens side gerne søge at tage hul på det problem ved at give kommunerne og de uddannelsessteder, som har unge under 18 år, ideer til, hvorledes de kan opdyrke den slags områder.

Det har jeg nævnt, fordi jeg synes, forslagsstillerne skal vide, at jeg fuldt ud sympatiserer med hensigten i forslaget, dette, at eleverne skal have mere at skulle have sagt, men der er altså flere måder, man kan gøre det på, og den måde, der her lægges op til, er den prøvede måde, de prøvede veje, hvor vi kender bagsiderne og ved, at det måske kun er nogle få, der får glæde af det, selv om det ser godt ud på papiret, altså at der måske ikke kommer så meget ud af det. Derfor har jeg tilladt mig at nævne, at man også kan gå den anden vej og prøve at få noget ud af det, og det agter regeringen altså at gøre, og det vil forslagsstillerne også høre nærmere om, ja, jeg kan vel lige så godt røbe, at jeg faktisk har sendt både forslagsstillerne og ordførerne udkast til nævnte pjece, som altså først skal til høring, før den udsendes, så den er

[Undervisningsministeren]

på et meget forberedende stadi. Jeg nævner det for at illustrere, at jeg mener det, når jeg siger, at jeg på mange måder kan sympatisere med hensigten i forslaget.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg vil gerne begynde med en enkelt kommentar til ministerens indlæg. Jeg håber meget, det var en fortalelse, når ministeren for lidt siden udtalte den, tror jeg, største mistillid til det demokratiske system, jeg længe mindes at have hørt, idet ministeren om skoledemokratiet sagde, at det kun var nogle få procent, der var aktive, og at resten ikke får glæde af det. Ja men sådan forholder det sig jo faktisk også i voksenverdenen. Vi er nogle få procent, der er aktive i folketing og kommunalbestyrelser, fordi vi er valgt derind af de øvrige. Derfor synes jeg, det var en helt ejendommelig bemærkning, og jeg håber som sagt, det var en fortalelse fra ministerens side, og at det ikke var ment helt så bombastisk, som det lød.

I vores folkeskolelovgivning har vi i årtier haft en tradition, som det er værd at værne om, nemlig at lovgivningen giver rammer for muligheder og initiativer, som spirer frem og gror ude i skolen. Det er en tradition, at nye initiativer netop er en mulighed og ikke noget, som påtvinges skolen oppefra, fra folketing eller ministerier.

Men det hører også med til traditionen, at politikerne, når nye initiativer og tiltag har vundet udbredelse og har vist deres bærekraft, har revideret loven og inddraget disse tiltag, fordi man har fundet dem velegnede til at være et led i de lovgivningskrav, der må stilles til skolen over hele landet. Eksemplerne herpå er talrige, og jeg skal bare nævne nogle enkelte. Det ene er børnehaveklasserne, der startede som forsøg enkelte steder, derefter blev en mulighed for kommunerne og i dag er obligatoriske for kommunerne. På samme vis er det gået med den 9-årige undervisningspligt, der startede som et tilbud og en mulighed, men som i dag er et led i lovgivningen.

Den samme udvikling har vi set inden for elevdemokratiet, begyndende med enkeltinitiativer og fulgt op af, at lovgivningen åbner mulighed for elevråd og elevrepræsentation i nævn og kommission og indtil videre sluttende med den meget vigtige bestemmelse i

1975-lovens formålsparagraf § 2, stk. 3, om at forberede eleverne til medleven, medbestemmelse og medansvar.

I socialdemokratiet er vi af den sikre opfattelse, at det nu er på høje tid at følge traditionen og tage det næste lovgivningsmæssige skridt, fordi de rammer, som eksisterer, ikke længere er tilstrækkelige. Unge af i dag er langt mere bevidste og lydhøre over for, om de bliver lyttet til og taget alvorligt, end tilfældet var for en generation siden. Det er vanskeligt at begrunde, at vi finder det nødvendigt med lærerråd og fælleslærerråd, men ikke med elevråd. Hvor er elevernes indflydelse, når de ikke skal høres om noget som helst? Når de ikke har stemmeret på områder, der stærkt berører deres egen dagligdag? Når de ikke er sikret økonomi til deres elevrådsarbejde osv.? Det er umuligt at overbevise unge i den aldersgruppe om, at vi mener de fine ord alvorligt, når vi ikke også signalerer det igennem vores formelle system.

Det er de overvejelser, som ligger bag, når socialdemokratiet finder det på høje tid at lave en lovgivning, som det er udtrykt i punkterne 4-8 i det foreliggende forslag.

Men det er ikke nok at lovgive om det formelle demokrati – det er vigtigt – men vores erfaringer viser, at ikke bare eleverne, men også mange lærere og kommunale skolelæesener er oprigtigt interesseret i at prøve at leve op til lovens ord om elevernes medleven, medbestemmelse og medansvar. Erfaringen viser dog også, at der hersker stor usikkerhed og indimellem også en god del uvidenhed om, hvordan man skal gribe sagen an. Det er ikke nogen kritik, hverken af elever eller lærere eller for den sags skyld af politikerne, men det kan altså godt vække til en vis eftertanke og hensætte én i forundring, at vi udsender bekendtgørelser og vejledninger om snart sagt hver eneste detalje i vores skolelovgivning, men på dette område, som er grundlaget for skolen, og som måske nok er det vanskeligste for skolen at leve op til, har været aldeles tavse med råd og vejledning og derved ladet elever og lærere i stikken. Vi har altid haft en forunderlig tyrkertro på, at demokrati og en demokratisk holdning er noget, som kommer dumpende ned i hovedet til os den dag, vi får stemmeret. Men kendsgerningen er, at både elever og lærere og forældre har et stort behov for at få råd og vejledning om, hvordan denne del af sko-

[Dorte Bennedsen]

lens liv kan gribes an, så det bliver til glæde for alle, altså ikke et diktat om, hvordan det skal, men en vejledning om, hvordan det kan gribes an.

Vi er meget sikre på, at også mange lærere gerne ville gøre meget mere ud af lovens § 16, stk. 4, om samarbejde mellem elever og lærere, men de er usikre og ophængte, og så er det nemmere, om jeg så må sige, at glemme den paragraf. Også her ville en vejledning fra ministeren blive modtaget med glæde.

Beslutningsforslaget består jo af to dele: stk. 1 til 3, som kan gennemføres administrativt umiddelbart, og stk. 4 til 8, som kræver lovgivning. Vi håber overordentlig meget, at et flertal i folketinget vil bakke op om vores ønske om, at der tages fat på begge områder nu. Vi skal ikke skjule, at vi her i ungdomsåret ville synes, det var en fin måde at vise ungdommen, at vi tager dem alvorligt ikke bare i 1985, men også så det rækker fremover.

Karen Højte Jensen (KF):

Vi står her med et socialdemokratisk forslag, hvis sigte jeg dybest set tror vi er enige i, fordi vi vel alle synes, det er meget vigtigt, at vore elever får en reel mulighed for at komme med ind i de beslutninger, som jeg vil tilføje skal være relevante i forhold til elevernes alder og formåen, for dér må man også tage et individuelt hensyn til, hvad vi kan forvente og kræve.

Hvis vi stiller så ambitiøse mål op, som socialdemokratiet har gjort i sit forslag, tror jeg egentlig, vi ødelægger enhver chance for at få det, der allerede er vældig godt i gang, til at gro og spire og vokse til noget af det, vi alle sammen vil. Jeg er sikker på, at der mange steder på skoler rundt omkring, godt hjulpet af lærere og forældre, foregår mange gode aktiviteter, hvor eleverne inddrages både formelt og i betydelig grad uformelt i skolens arbejde, i arbejdet i deres egen klasse og med hensyn til deres egen situation. Jeg mener, der skal ske en oplæring af eleverne, og denne proces vil vi meget gerne være med til at styrke.

Men jeg er bekymret for en lovgivning med en sådan detaljeringsgrad og central styring, som der er lagt op til i dette forslag. Jeg tror, det næsten vil skade mere, end det

gavner. Jeg vil gerne inddrage eleverne, så de kan være med til at bestemme en lang række ting, men man skal også give dem et ansvar og et ansvar, som det er muligt for dem at leve op til. Jeg mener også, vi skal give dem flere muligheder og flere rettigheder, men det vil jeg gerne have fulgt op af ansvar og pligter; jeg mener, der her er en række nøgleord, som hænger sammen.

Fru Dorte Bennedsen sagde, at vi havde været aldeles tavse med råd og vejledning. Det ved jeg ikke om vi har været. Nu har fru Dorte Bennedsen jo også haft mulighed for i sit tidligere virke at gå ind i den slags ting, men jeg mener, det er nyttigt, at vi nu får en debat om dette her.

Jeg må imidlertid sige fra over for selve forslaget. Jeg mener, det er alt for kategorisk. Der er en lang række steder, hvor der står »skal«. Der er også nogle steder, hvor jeg mener at man i og for sig ikke helt er klar over, hvad der i virkeligheden foregår. Et sted taler man om, at man skal have årsplanlagt undervisning, som sikrer sammenhængende forløb i undervisningen. Jeg tror egentlig, de fleste elever mener, at det arbejde, lærerne gør på dette område, er planlagt, og sådan kunne jeg hive andre dele ud af forslaget. Jeg tror f.eks. ikke, man i alle sammenhænge skal indhente erklæringer fra skolekommission og skolenævn om dit og dat. Det gælder f.eks. udkastet til kommunens undervisningsplan; hvordan skal et elevråd som et elevråd for en samlet skole i og for sig kunne komme med noget, der dækker hele spektret? Her mener jeg at man faktisk stiller for store krav til eleverne.

Men jeg vil gerne være med til, at vi forsøger at styrke det, der allerede er godt i gang, og jeg er tilfreds med, at ministeren har lavet et debatoplæg, som skal være arbejdsgrundlag for en arbejdsgruppe, der skal revidere vejledningen fra 1977, og her har ministeren lovet at medtage et afsnit om elevernes medindflydelse.

Jeg tror, det er vigtigt, at det, man laver fra centralt hold, bliver som inspiration, således at man ude i de enkelte lokalområder kan tilrettelægge delene sådan, at de svarer til de individuelle behov.

Povl Brøndsted (V):

[Povl Brøndsted]

Jeg synes, dette forslag er et udmærket supplement med ideer til, hvad man kan gøre, og hvordan man kan gøre det på de forskellige skoler. Men dermed være også sagt, at jeg mener ikke, vi skal komme med et stift system efter voksenmodel og sige, at sådan skal det se ud ved samtlige Danmarks folkeskoler.

Jeg mener, det er rigtigt at komme med de mange ideer, men jeg synes, at punkt 8 i høj grad er et eksempel på, at her skal der foregå noget mellem fire elever og fire lærere samt skoleinspektøren, som i virkeligheden skulle foregå mellem lærere og elever i hver eneste klasse. Derfor kan jeg ikke se, hvorfor det så firkantet skal trækkes ud af den naturlige sammenhæng. Jeg mener, at det system, som beslutningsforslaget her præsenterer os for, virker meget stift, virker for lidet aktivt.

Jeg tror, at man meget let i stedet for at lære eleverne demokrati får skabt nogle fornemmelser af, at det er noget, der er sat ind i nogle helt faste mønstre. Selvfølgelig skal den danske folkeskole føle det som en af sine vigtigste opgaver at lære eleverne en demokratisk adfærd og den demokratiske arbejds- og beslutningsform, men det skal ske gennem et engagement og gennem aktivitet, så flest mulige elever er med. Det skal ikke alene være medbestemmelse. Der skal i meget høj grad lægges vægt på, at det er selvbestemmelsen, der skal frem. Derfor mener jeg, at det er et forslag, der måske kan bruges til den side af sagen, men det er meget vigtigere, at man indfører en form for medbestemmelse vedrørende en hel del af de opgaver, som hører skolens hverdag til. F.eks. var det ganske glimrende, om eleverne klassevis eller gruppevis fik den opgave at se på skolens inventar og dets vedligeholdelse, og måske skulle de være med til nogle helt praktiske opgaver på skift, måske skulle de drive en lille, om ikke slikbutik så frugtbutik eller en kantine og virkelig have ansvaret for, at dette fungerede under den vejledning, der er nødvendig.

Jeg mener også, det er rigtigt, at man udpeger nogle udvalg, siddende i længere eller kortere tid, til at tage sig af de arrangementer, der holdes på skolen – når teatret kommer, er det eleverne selv, der står for arrangementet. Derigennem lærer de virkelig noget. De får set nogle resultater her og nu i en meget fri arbejdsform.

Vi kunne fortsætte og sige, at det ville dog være rimeligt, når der er lejrskole, at det så er eleverne, der får lov til at tage sig af alle de praktiske opgaver i de mange små grupper, der i sådan en sag skal laves. Derfor mener jeg, vi skal have et aktivt og et levende demokratisk samarbejde mellem grupper med helt klare opgaver, et helt klart ansvar. Det er også en måde, hvorpå man aktiviserer.

Og så mener jeg stort set, vi må sige, at hele denne del af folkeskolens arbejdsopgave må være noget, vi prøver at inspirere til, og derfor synes jeg, at pjecen, der er på vej, er ganske ypperlig og god og på mange måder netop giver inspiration. Vi må i meget høj grad opfordre til forståelse for opgaven og give ideer og forslag i stedet for at pålægge, at sådan skal det gøres, for ad den vej udspringer naturligt lysten til elevrådsarbejdet. Dermed får eleverne også erfaringer, så de kan sidde sammen med voksne i udvalg, nævn eller andre former for tværgående samarbejde mellem elever, lærere, forældre og voksenverdenen i det hele taget.

Jeg synes, det er et godt forslag, som kan sendes ud og inspirere dér, hvor man trænger til inspiration, men jeg synes ikke, det er et forslag, der skal munde ud i en lovgivning, der siger, at man *skal* gøre det på den måde.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

»Når jeg skal takke for 10 år i folkeskolen, kommer størstedelen af takken til at gå til dem, som tog elevrådsarbejdet alvorligt, for når jeg tænker tilbage på de 10 år, som gik, er mine største oplevelser kommet gennem elevrådsarbejdet, de største udfordringer kom gennem elevrådet. Dér, hvor jeg har lært mest, er i elevrådet.«

Det kunne man i et kommercielt blad læse at Majken efter sine 10 år i folkeskolen havde skrevet, da hun sad en aften for at gøre op, et år efter at hun havde forladt de 10 år i folkeskolen, og det var det samlede indtryk, hun sad tilbage med fra sin skolegang.

Vi kan i dag i en kronik i Politiken læse om, hvordan Dennis oplever den danske folkeskole, og hvilke ting han efterlyser og mangler i folkeskolen. For mig er der ikke nogen tvivl om, at både Majkens og Dennis' historie er gode eksempler på, at folkeskoleleverne siger til os herinde efter 10 år med en

[Hanne Thanning Jacobsen]

formålsparagraf, som taler om medleven og medbestemmelse og om, at eleverne i videst muligt omfang i samarbejde med lærerne skal ind i undervisningens planlægning: vi har brug for at få nogle rammer.

For en måneds tid siden fremsatte SF et miniforslag, kan jeg vist godt kalde det – det er en del af dette socialdemokratiske forslag også – om økonomien, og vi mødte da også den holdning, at vi ikke skulle komme fra lovgivningsmagts side og lægge rammer for kommunerne, for eleverne, for skolerne. Men de 10 års erfaring har vist, at for at få taget dette alvorligt ude i den sidste skole, ude i det sidste hjørne af landet, er det nok nødvendigt, at vi går ind og lovgiver præcist. Jeg synes, Majkens historie – og her kan ministeren måske synes, at det er en bekræftelse med hensyn til de 2 pct., der får lov til at tage del i det – kan vise os noget om, at det måske netop er det, der trænges til i folkeskolen, for at det bliver mere end de 2 pct., der tager del i det formelle demokrati.

Jeg er glad for dette forslag, og jeg vil ønske det en let gang gennem dette hus. Jeg har nogle småindvendinger, f.eks. undrer jeg mig lidt over, at det fællesudvalg, der omtales, kun er sammensat af elever fra de tre ældste klasser. Jeg har i min fortid opdaget, at elever fra 5. og 6., eller hvem de andre elever nu måtte vælge ind, faktisk er vokset med opgaverne og har været nogle vældig gode talsdrenge eller -piger for de andre. Der er også andre små detaljer.

Jeg glæder mig til, at vi på denne måde kommer til at arbejde videre med dette, og jeg er, som jeg udtrykte det i sidste måned, da vi talte elevrådsarbejde, også glad for ministerens opmærksomhed på dette område, for vi har jo netop i denne uge igen fået bekræftet, at et overvældende flertal i dette hus står sammen om formålsparagraffen i den danske folkeskole, og det kan vi forhåbentlig nu også på dette område drage en konsekvens af.

Ole Vig Jensen (RV):

Det er næsten synd for forslagsstillerne, at dette forslag først kommer til forhandling her helt mod slutningen, ikke på denne dag, men på folketingssamlingen, idet det jo ikke giver så forfærdelig mange muligheder for en egentlig behandling og en egentlig drøftelse

af lovforslagets indhold. Når jeg siger det på den måde, er det, fordi jeg deler forslagsstillerens ønske om at styrke elevernes indflydelse og medindflydelse i skolen.

Nu kan lovforslag jo genfremsættes, og det kan være, dette bliver det, men det må forslagsstillerne jo selv bestemme.

Jeg har hæftet mig ved, at vi i anden sammenhæng, hvor vi har drøftet disse forhold, har fået bekræftet, at undervisningsministeren i anledning af ungdomsåret vil tage initiativ til at styrke elevernes medindflydelse i skolen, bl.a. ved på et tidspunkt at udsende en pjece, et katalog over en række af de opgaver, som kunne engagere eleverne.

Jeg er i øvrigt meget enig med ministeren, når han på et vist tidspunkt sagde, at samfundet i dag mangler opgaver, som unge kan engagere sig i, og jeg føler selv, at et af de steder, hvor der ligger en forpligtelse for samfundet til at søge at engagere eleverne, er i folkeskolen. Jeg tror også, mulighederne er der, men om man skal gøre det gennem lovgivning som denne, kan jeg måske være i tvivl om. Jeg forstod også på fru Dorte Bennedsen, at man ikke kan lovgive sig til et ordentligt elevrådsarbejde. Man kan selvfølgelig skabe nogle rammer, og vi vil gerne være med til at se på, om det er muligt at forbedre rammerne ud over, hvad der allerede eksisterer af muligheder i dag.

Jeg kunne godt være lidt betænkelig ved den del af forslaget i hvert fald, der går på det formelle, for jeg tror netop ikke, at vi engagerer eleverne, hvis deltagelse i elevrådsarbejdet bliver formelt betonet, at man altså skal nedsætte elevråd, man skal være med i læringsprocedurer, der skal fastlægges en række mere detaljerede bestemmelser for, hvordan elevrådsarbejdet skal foregå. Men det er muligt, at det er noget, vi kan tale om, hvis vi i fællesskab vil søge at ændre ved de eksisterende forhold. Dette kan dog først få aktualitet på et senere tidspunkt, altså i en ny folketingssamling, og derfor vil jeg opfordre undervisningsministeren til at fortsætte arbejdet med den pjece, der skal udsendes. Den kan måske udsendes så betids, at den kunne inspirere skolen til allerede fra det nye skoleårs begyndelse i august, netop med henblik på den interesse, der er på feltet i øjeblikket, at finde nye veje til at styrke elevrådsarbejdet.

[Ole Vig Jensen]

Der er gjort nogle overvejelser, vist også af flere ordførere, om medindflydelse og indflydelse, og begge dele er der vel brug for, men jeg tror, det netop er vigtigt, at vi ikke bare giver eleverne medindflydelse, men netop indflydelse på en række opgaver. Det betyder selvfølgelig, at man nærmere må have defineret i de lokale områder: hvad er det, eleverne selv kan have indflydelse på og derfor også medansvar for? Jeg tror, det er en langt bedre måde at interessere børnene og de unge for at få opgaver på, og derefter får de en fornemmelse af, hvad det vil sige at have medansvar for et demokrati.

Jeg vil endnu en gang tillade mig at minde om en udmærket opfattelse af demokratibegrebet i Danmark, som for endnu en gang at citere Hal Koch gik ud på, at demokrati ikke kan læres, det kan man altså heller ikke undervise i, men demokrati er en livsform, det er altså måden, vi indretter os på i skolen, i det daglige, der er afgørende for, om børnene, eleverne, får nogen fornemmelse af, hvad demokrati er. Jeg syntes før som nu, at det var en fornem måde at beskrive det på.

Pia Kjærsgaard (FP):

Modsat forslagsstillerne finder fremskridtspartiet, at folkeskolens formålsparagraf er intetsigende og upræcis, hvilket forslagsstillerne i øvrigt selv er inde på, idet de i bemærkningerne roser formålsparagraffen, der præciserer tingene så tydeligt, men i beslutningsforslagets tekst vil de alligevel have præciseret dele af loven.

Forslagsstillerne vil slække på reglerne i skolen. Fremskridtspartiet er ikke enig. Vi mener, at skolen, så vidt det er muligt, skal sørge for, at eleverne får nogle nyttige kundskaber, arbejdsmetoder og gode færdigheder. Slækkes disciplinen, bliver disse ting overhovedet ikke mulige, og det er endda foruroligende nok i forvejen.

Det er meget muligt, at eleverne har meget lidt engagement i folkeskolen, men det er som sagt også en intetsigende formålsparagraf, der arbejdes under. Vi mener ikke, der er noget som helst behov for, at børnene skal deltage så intenst, som der lægges op til. Vi mener, at eleverne også skal have tid til at passe undervisningen en gang imellem, og derfor afviser fremskridtspartiet forslaget.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal som ordfører for forslagsstillerne takke for den modtagelse, vort forslag om reelt elevdemokrati har fået. Jeg synes selv, at alle ordførerne, bortset måske fra en enkelt, har behandlet forslaget seriøst, og jeg vil takke for den venlighed, man har vist forslaget.

Så skal jeg komme med nogle kommentarer til de enkelte ordførere og naturligvis også til ministeren. Først til ministeren.

Det er ikke meningen med vort forslag, at vi vil tvinge ting og sager ned over hovedet på nogen. Der er altså ikke tale om tvang, men derimod om, at vi gennem vores beslutningsforslag vil opfordre regeringen til at træffe nogle administrative foranstaltninger, der præciserer og sikrer elevernes reelle indflydelsesmuligheder i folkeskolen, og så også ved lovændring sikre, at disse og andre ting kan finde sted.

Der er selvfølgelig tale om et kompliceret område, og det er da også derfor, vi har valgt folketingsbeslutningsformen og også valgt at fremsætte det på en sådan måde, at vi nu kunne få tid til at diskutere det og så få samling om det i næste folketingsssamling, hvor vi sandsynligvis vil genfremsætte det.

Ministeren taler om mere medbestemmelse eller mere selvbestemmelse. Dette forslag er ikke udtryk for kritik af det, der sker ude i folkeskolen i dag, men den socialdemokratiske ordfører, fru Dorte Bennedsen, har selv nævnt, at vi ved, at tingene vokser og gror derude, og specielt synes vi, det ville være rigtigt her i det internationale ungdomsår at komme med et sådant tiltag. Vi ved jo, at der mange steder ude i vore skoler er oprettet elevråd, også i vore kommuner er der fælleselevråd, hvor man vælger repræsentanter til skolenævn og -kommission, men elevernes formelle demokratiske repræsentanter tillægges ingen reel betydning. Der skal ikke oprettes elevråd eller fælleselevråd, eleverne skal ikke høres i nogen som helst spørgsmål, elevrepræsentanter har ikke medbestemmelse, har altså ikke stemmeret i skolenævn og skolekommission, og de er for så vidt heller ikke sikret økonomi til deres arbejde, selv om vi ved, at der er en række kommuner, der sætter penge af til elevrådsarbejdet. Det skal de bestemt ikke klandres for.

[J. K. Hansen]

Jeg vil sige til ministeren – ja, det kunne også være til hr. Povl Brøndsted – at jeg med interesse har læst Venstres Ungdoms oplæg. Nu kan det godt være, at hr. Povl Brøndsted er lidt længere væk fra Venstres Ungdom – altså på grund af alderen – end ministeren. Men jeg synes, at selv om der er ting i dette oplæg, som jeg ikke kan sige god for, er der andre ting, som er sammenfaldende med vore tanker. Bl.a. siger man i oplægget, at i folkeskolen skal demokratiet læres i situationer, hvor mennesker er sammen om at træffe beslutning af betydning for dem selv. Det synes jeg er en udmærket sætning, og sådan kunne man trække en række andre udmærkede sætninger frem. Jeg er selvfølgelig bange for at blive klandret for citatfusk, så derfor skal jeg ikke citere, men alligevel kan jeg pille nogle ting ud.

Man siger også, at øget magt til skolenævnene også må give nævnene større mulighed for at uddelegere mere magt til elever. Jeg kan egentlig ikke lide ordet magt, jeg kan bedre lide ordet indflydelse, men i Venstres Ungdom kalder man det magt – mere magt til elevrådene. Elevrådene skal sikres repræsentation i skolenævnene med stemmeret på lige fod med forældrene. Så vidt Venstres Ungdoms oplæg, og det tyder jo egentlig på, at vi kunne komme langt sammen med hensyn til det her, for det er da ikke nogen hemmelighed, at vores forslag er udarbejdet i samarbejde mellem os, der sidder herinde, og så vores ungdomsorganisation, Danmarks socialdemokratiske Ungdom, og sådan tror jeg bestemt også at andre partier arbejder. Specielt på vores område er det DSU, som har været stærkt med i dette forslag.

Jeg behøver ikke at takke den socialdemokratiske ordfører, fru Dorte Bennedsen, som jo er medforslagsstiller, og som jeg er fuldstændig enig med.

Fru Karen Højte Jensen var enig i sigtet og siger, at beslutningerne, vi træffer, skal være relevante. Det er jeg enig i. Men så kommer fru Karen Højte Jensen ind på, at vort mål her er lovlig ambitiøst. Igen: der er tale om et beslutningsforslag, hvori vi har trukket nogle retningslinjer op. Vi siger: der skal udarbejdes en bekendtgørelse, som fortolker og præciserer osv. Der skal udarbejdes en undervisningsvejledning i skolen: »Undervisning og demokrati«. Der skal udarbejdes en elevrådsvejledning. Jeg ved ikke, om

det kan kaldes særlig ambitiøst. Jeg synes, det er rigtigt, at der udarbejdes sådanne bekendtgørelser og vejledninger, så lærere og elever ved, hvad det drejer sig om, for det er nok det, det kniber allermost med. Jeg synes heller ikke, man kan tale om central styring, så længe vi taler om, at der skal udarbejdes vejledninger.

Hr. Povl Brøndsted var inde på, at dette var et udmærket supplement til ideer. Man må gerne kalde det for et idékatalog. Vi ønsker selvfølgelig, at der er sammenhæng i disse ting, at det hele ikke stykkes ud i enkeltdele, og dér skal jeg da sige tak for, at vi så sent som i går modtog et oplæg fra undervisningsministeren, som han i øvrigt lovede under debatten om det samme emne den 12. april i år. Det er en slags idékatalog, som nu skal ud til en høring, og der skal også ned sættes et udvalg. Også i dette idékatalog, som ministeren kalder det, er der ting og sager, som vi godt kan diskutere og tage med, og som er sammenfaldende med vores forslag. Jeg må så også sige, at der nok er en hel del områder, som vi ikke vil eller kan være med til.

Hr. Povl Brøndsted kalder vores forslag for firkantet og siger specielt om punkt 8, at det er meget firkantet trukket op. Det ved jeg ikke om man kan sige. Vi siger, at det på nogle områder er nyttigt med et sådant fællesudvalg inden for bevillingsmæssige rammer vedrørende fællestimer, fællesarrangementer, skolefester, skolekomedier og skolestævner. Jeg ved ikke, om det kan kaldes firkantet, at man har et sådant område, hvor man vil have et fælles udvalg.

Jeg skal til fru Hanne Thanning Jacobsen sige tak for tilslutningen. Vi har i vores oplæg, bl.a. i punkt 8, skrevet, at der skal være 4 elever fra 8., 9. og 10. klasse. Vi tror, at det i praksis vil være fra disse klasser, men jeg må da erkende, at der bestemt kan være elever på de lavere klassetrin, som kan have lige så stor interesse i at være med på dette område. Det er ting, som vi meget gerne vil se på i udvalget og andre steder, hvor vi skal diskutere det.

Jeg siger tak til dem, der har tilsluttet sig forslaget, og i øvrigt tak for den venlige behandling, vort forslag har fået her en sen fredag eftermiddag lige før pinse, og jeg håber, at vi nu kan få en debat i gang. Det er nødvendigt på dette område, og det ser det

[J. K. Hansen]

også ud til efter den diskussion, der har været her på denne sene eftermiddag.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Ole Vig Jensen har ofte fra denne talerstol citeret Hal Koch, og det skal jeg bestemt være den sidste til at klandre ham for, men jeg mener dog nok, at hr. Ole Vig Jensen tog Hal Kochs navn forfængeligt, når han i dag lod ham sige, at der ikke kan undervises i demokrati. Jo, der kan undervises i demokrati gennem oplevelsen af demokratiet. Det var faktisk, hvad Hal Koch gjorde gennem 10 år som højskoleforstander, og det er just, hvad socialdemokratiet ønsker for folkeskolen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af 23. maj 1985 meddeler landbrugsministeren, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give folketinget en skriftlig

Redegørelse vedrørende landbrugsloven.

(Redegørelse nr. R 15).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Uddannelsesudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ungdomsvejledning og visse uddannelsesforanstaltninger. (Lovforslag nr. L 151).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Godtgørelse af frigørelsesafgift m.v. ved tilbageførsel af arealer til landzone). (Lovforslag nr. L 222).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Kulturudvalget har afgivet beretning over:

Forslag til lov om ændring af lov om film. (Lovforslag nr. L 46).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Retsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af myndighedsloven. (Lovforslag nr. L 192).

Retsudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til lov om benzinforhandlerkontrakter. (Af Ole Espersen (S) m.fl.). (Lovforslag nr. L 162).

Retsudvalget har endelig afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Datakriminalitet). (Lovforslag nr. L 221).

Retsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over:

Forslag til lov om ændring af udlændingeloven. (Lovforslag nr. L 201).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om visse hovedlandevejsstrækninger. (Lovforslag nr. L 232).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående videnskabelig forskning har afgivet beretning over:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede vilkår for kvindeforskning. (Af Estrup (RV) m.fl.). (Beslutningsforslag nr. B 11).